

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv
Rīgā

2017.gada 29.maijā Nr.1-5/79

**Latvijas Valsts prezidentam
Raimondam Vējonim**
Pils laukums 3,
Rīga, LV-1900

*Par ANO Konvencijas pret spīdzināšanu un
citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas
izturēšanās vai sodīšanas veidiem
papildprotokolu*

Augsti godātais Vējoņa kungs!

Spīdzināšana, necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās ir atzīstama par vienu no cietsirdīgākajiem izturēšanās veidiem pret cilvēku. Latvija 1992.gadā ratificēja ANO Konvenciju pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem. Tādā veidā ar šādu rīcību Latvija jau 1992.gadā pauda nostāju, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem. Taču līdz pat 2016.gadam no valdības netika gūts atbalsts ratificēt ANO Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem papildprotokolu (turpmāk – Papildprotokols), kuru pieņēma 2002.gada 18.decembrī un kas stājās spēkā 2006.gada 22.jūnijā.

Papildprotokols galvenokārt akcentē valsts preventīvu rīcību spīdzināšanas un/vai sliktas apiešanās vai sodīšanas risku novēršanā. Proti, cilvēktiesību pārkāpumu novēršana, pirms tie ir notikuši. Ratificējot Papildprotokolu, Latvijai būtu jāizveido nacionālais preventīvais mehānisms (regulāru vizīšu sistēma), kura galvenais uzdevums būtu sliktas izturēšanās vai sodīšanas risku mazināšana dažāda veida iestādēs, kurās personām ierobežo vai varētu tikt ierobežota brīvība t.sk., piemēram, bērnu namos, pansionātos un psihoneiroloģiskās slimnīcās.

Jau vairākkārt esmu aktualizējis Papildprotokola ratificēšanas nepieciešamību Latvijā. No 2012. gada esmu valdībai un parlamentam norādījis uz nepieciešamību ratificēt Papildprotokolu. 2016.gada 8.jūnijā atkārtoti vērsos valdībā, vērsot Ministru prezidenta Māra Kučinska uzmanību uz to, ka ar nacionālā preventīvā mehānisma izveidošanu valsts efektīvāk novērstu iespējamus spīdzināšanas un/vai sliktas apiešanās

vai sodīšanas riskus. Arī ANO Cilvēktiesību padome Vispārējā periodiskā pārskata sistēmas ietvarā¹, izskatot Latvijas nacionālos ziņojumus, vairākkārt Latvijai ir rekomendējusi ratificēt Papildprotokolu un izveidot neatkarīgu nacionālo preventīvo mehānismu. Kā arī Eiropas padomes Cilvēktiesību komisārs Nils Muižnieks pēc vizītes Latvijā 2016.gada 13.decembra ziņojumā² sadaļā pie bērnu tiesību ievērošanas rekomendēja ratificēt Papildprotokolu un izveidot ar pietiekamiem resursiem nodrošinātu nacionālo preventīvo mehānismu. Savukārt CPT arī pēc vizītes 2011.gadā mudināja Latvijas valdību pievienoties/ratificēt Papildprotokolu.³

Izskatot 2016.gada 8.jūnijā nosūtīto vēstuli, Ministru prezidents beidzot pauda atbalstu Papildprotokola ratificēšanai, uzdodot Tieslietu ministrijai izstrādāt informatīvo ziņojumu par Papildprotokola ieviešanas variantiem. Tādā veidā, nodrošinot pakāpenisku Papildprotokola ieviešanu un cilvēktiesību ievērošanas uzlabošanu Latvijā.

Tieslietu ministrija informatīvajā ziņojumā atzina par lietderīgu ratificēt Papildprotokolu un Papildprotokola ratifikācijas gadījumā par piemērotāko un optimālāko variantu Latvijai atzina nacionālā preventīvā mehānisma funkciju uzticēt Tiesībsarga birojam. 2017.gada 9.maijā Latvijas valdība nolēma pēc likumprojekta "Par valsts budžetu 2018.gadam" un likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020.gadam" apstiprināšanas valdībā⁴ lemt par pievienošanos Papildprotokolam.

Augsti vērtēju Ministru prezidenta un ministru vēlmi izveidot Latvijā nacionālo preventīvo mehānismu, kas darbotos saskaņā ar Papildprotokolu. Tomēr uzskatu, ka šim procesam būtu jānorit raiti, nepieļaujot vairs iepriekšējo ilgstošo vilcināšanos, kas bija saistībā ar Papildprotokola ratificēšanu. Tikai divas no Eiropas Savienības dalībvalstīm, kura viena no tām ir Latvija, bet otra Slovākija, nav ne parakstījušas, ne ratificējušas Papildprotokolu.⁵ Savukārt Papildprotokola neratificēšana gan nacionālā līmenī, gan starptautiskajā līmenī rada nepareizus priekšstatus par valsts apņemšanos novērst iespējamus spīdzināšanas un/vai sliktas apiešanās vai sodīšanas riskus. Tādēļ ļoti novērtētu, ja Jūs sniegtu atbalstu Papildprotokola ratificēšanas nepieciešamībai, kas nākotnē novērstu cilvēktiesību pārkāpumus iestādēs, kurās atrodas mazaizsargātie cilvēki.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

¹ Vispārējais periodiskais pārskats par Latviju pieejams:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/LVIndex.aspx>

² Pieejams: [https://rm.coe.int/ref/CommDH\(2016\)41](https://rm.coe.int/ref/CommDH(2016)41)

³ Ziņojums pieejams: <https://rm.coe.int/1680697314>

⁴ Valdībai likumprojekts "Par valsts budžetu 2018.gadam" parlamentam ir jāiesniedz līdz š.g. 15.oktobrim, savukārt likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020.gadam" parlamentam ir jāiesniedz līdz š.g. 15.maijam. Likums par budžetu un finanšu vadību, 16.²panta desmitā daļa un 21.panta pirmā daļa.

⁵ Status of Ratification Interactive Dashboard. In: <http://indicators.ohchr.org/>